

Sagsnr.: 014.46G.151

Undervisningsministeriet
16. marts 2010

Baggrundsmateriale til brug for besvarelse af spørgsmål AT-AU i åbent samråd i Folketingets Uddannelsesudvalg tirsdag den 23. marts 2010

1. Elevtalsprognosen

Den seneste elevtalsfremskrivning for folkeskolen baseret på indberettede elevtal for skoleåret 2008/09 og Danmarks Statistiks befolkningsprognose fremgår af nedenstående tabel. Tallene omfatter alle elever i kommunalt finansierede folkeskoletilbud: almindelige folkeskoler, 10. klassecentre, specialskoler, dag-behandlingstilbud og specialundervisning i regionale tilbud.

Tabel 1.1. Elevtalsfremskrivning i folkeskolen

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
(1000 elever)	593,3	587,8	582,1	577,0	573,4	570,9	568,8	567,2	564,9	562,8	560,4	557,5
Indeks 2009=100	100	99	98	97	97	96	96	96	96	95	94	94

Kilde: UNI-C og Danmarks Statistik

2. Elevtalsudvikling og lærerbehov

UNI-C har opgjort elev/lærer-ratioen i skoleåret 2008/09 til 11,1. Med det udgangspunkt, at elev/lærer-ratioen vil være uændret, og at fordelingen af elever i normalklasser og anden undervisning ligeledes er uændret, kan beregnes, hvor meget behovet for lærere reduceres i takt med det faldende elevtal.

Nedenstående tabel viser, hvor meget lærerbehovet reduceres i takt med elevtalsfaldet med udgangspunkt i konstant elev/lærer-ratio på 11,1:

Tabel 2.1. Lærerbehovet afledt af elevtalsudviklingen

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antal elever	593.341	587.754	582.064	576.994	573.415	570.874	568.847	567.154	564.943	562.763	560.389	557.520
Antal lærere	53.454	52.951	52.438	51.981	51.659	51.430	51.247	51.095	50.896	50.699	50.485	50.227
Årlig reduktion		-503	-513	-457	-322	-229	-183	-153	-199	-196	-214	-258
Samlet reduktion i behovet for lærere i perioden 2009 til 2020 ved uændret elev/lærer-ratio												-3.227

Kilde: UNI-C og UVM

Det bemærkes, at beregningen af elev/lærer-ratioen er foretaget med udgangspunkt i antallet af elever i almen undervisning i årgangsdelte klasser. Dvs. at elever i specialundervisning og i ikke-årgangsdelte klasser ikke er medtalt. Det anvendte elevtal er herved mindre end i ovenstående elevtal, der er en fremskrivning af det samlede elevtal i folkeskolen baseret på skoleåret 2008/09 og Danmarks Statistiks seneste befolkningsprognose.

3. Foreliggende lærerprognose

UNI-C's seneste lærerprognose er fra august 2007. Det fremgår af denne, at der i årene fra 2005-2015 forventes at være 27.758 lærere, der går på pension eller forlader grundskolen permanent, mens tilgangen af lærere til beskæftigelse i grundskolen forventes at blive på 23.599 lærere. I samme periode falder elevtallet med 30.515 elever. Udbuddet af lærere, der er til rådighed for grundskolen i perioden frem til 2015, og efterspørgslen afledt af elevtallet, skaber i første del af perioden et overskud af lærere i forhold

til 2005, men fra 2012 og frem kan der imødeses lærermangel. Som det fremgår af følgende tabel fra UNI-C's analyse, vil der indtil 2011 være en negativ lærermangel, dvs. et overskud af lærerårsværk i forhold til udgangsåret, hvorefter der kan imødeses lærermangel. Der er ikke på nuværende tidspunkt fastsat tidsramme for udarbejdelse af en revideret prognose.

Tabel 3.1. Antal manglende lærerårsværk i forhold til udgangsåret 2005

	Akkumuleret ændring af lærerbeho- vet	Akkumuleret ændring af lærerarbejdsstyrken	Lærermanglen
2005	0	0	0
2006	148	760	-612
2007	379	1.148	-769
2008	221	1.182	-961
2009	-44	916	-960
2010	-278	390	-668
2011	-697	-473	-224
2012	-1.163	-1.327	163
2013	-1.700	-2.134	434
2014	-2.261	-2.855	594
2015	-2.677	-3.482	805

Kilde: UNI-C

4. Tal for udgiftsudviklingen i folkeskolen

Nedenfor følger en oversigt over udviklingen i de gennemsnitlige udgifter i folkeskolens driftsudgifter. Tabel 4.1 er baseret på budgettal, og tabel 4.2 er baseret på regnskabstal.

Tabel 4.1. Folkeskolens budgetterede nettodriftsudgifter sammenholdt med elevtalsudviklingen

(2010 prisniveau)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Udg. i alt (mia. kr.)	33,5	34,8	36,6	37,1	37,7	38,3	38,5	38,1	38,0	38,3	38,2
Elevtal (1000)	564,0	573,7	584,7	594,7	602,2	605,4	605,7	606,0	601,1	593,3	587,8
Udg./elev (1000 kr.)	59,5	60,7	62,7	62,3	62,7	63,3	63,6	62,8	63,2	64,6	65,0
Indeks udg./elev	100	102	105	105	105	106	107	106	106	109	109

Kilde: Danmarks Statistik og UNI-C

Tabel 4.2. Udviklingen i folkeskolens regnskabsbaserede nettodriftsudgifter pr. elev

(2010 prisniveau)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Samlet udgift (mia. kr.)	34,8	36,3	37,4	38,0	38,4	38,7	39,1	38,6	39,0
Samlet elevtal (1.000)	564,0	573,7	584,7	594,7	602,2	605,4	605,7	606,0	601,1
Udgift pr. elev (1000 kr.)	61,7	63,2	64,0	63,9	63,8	64,0	64,6	63,6	64,8
Indeks udg./elev	100	102	104	104	103	104	105	103	105
BNP/indb.(1000 kr.) ¹	310	312	313	313	319	326	336	341	337
Indeks BNP/indb.	100	100	101	101	103	105	108	110	109

Kilde: Danmarks Statistik og UNI-C

Udgiftsudviklingen pr. elev i faste priser har altså været stigende gennem perioden, men ligger dog lige i underkanten af den almindelige velstandsudvikling målt som BNP pr. indbygger. Regnskabstallene er generelt højere end budgettallene, men viser ellers den samme udvikling som budgettallene.

De anvendte udgiftstal omfatter almindelige folkeskoler, specialskoler og specialundervisning i regionale tilbud, og elevtallet omfatter på tilsvarende måde alle elever, der modtager folkeskoleundervisning

finansieret af kommunerne. Der er tale om institutionsbaserede udgifter, dvs. der indgår administrative udgifter på skolerne og almindelige institutionsmæssige overheadudgifter, men ikke udgifter der er knyttet til den centrale kommunale administration, fx PPR. Tallene er de officielle kommunale budget- og regnskabstal i Danmarks Statistik.

5. Forskelle i udgiftsniveau mellem kommunerne

På baggrund af kommunernes indberetninger i forbindelse med budgetvedtagelsen har Indenrigs- og Sundhedsministeriet opgjort de budgetterede udgifter pr. elev. I tallene for 2009 spænder udgiftsniveauet fra 43.760 kr. i Syddjurs Kommune til 85.457 kr. i Høje Tåstrup. Der er opgjort et vægtet gennemsnit på 58.686 kr. De indberettede elevtal omfatter kun elever i normalklasser og altså ikke samtlige elever i den kommunale folkeskole. Til gengæld medregnes ikke udgifter til specialundervisning. Samlet set bliver udgiftstallet herved lavere end det, UVM beregner på grundlag af samtlige elever og samtlige institutionsbaserede udgifter, jf. tabel 1 og 2. Som nævnt i M-sag 134.87F.121 er UNI-C i forbindelse med 360-graders eftersynet ved at fremskaffe mere nøjagtige tal for enhedsudgifterne i kommunerne.

Tabel 5.1. Udgiftsniveauet i de enkelte kommuner (budget 2009)

706 Syddjurs	43.760	530 Billund	56.767	766 Hedensted	61.624
157 Gentofte	45.912	849 Jammerbugt	56.867	240 Egedal	61.676
155 Dragør	46.183	746 Skanderborg	56.970	707 Norddjurs	62.117
350 Lejre	46.344	751 Århus	56.970	561 Esbjerg	62.622
390 Vordingborg	48.133	575 Vejen	57.065	665 Lemvig	62.747
621 Kolding	48.855	320 Faxe	57.093	480 Nordfyns	62.909
779 Skive	49.016	223 Hørsholm	57.135	250 Frederikssund	63.040
671 Struer	49.378	185 Tårnby	57.228	161 Glostrup	63.097
190 Furesø	49.670	400 Bornholms	57.306	167 Hvidovre	63.453
791 Viborg	49.739	730 Randers	57.356	151 Ballerup	63.503
840 Rebild	50.193	420 Assens	58.222	479 Svendborg	63.809
756 Ikast-Brande	50.464	851 Aalborg	58.229	846 Mariagerfjord	63.956
326 Kalundborg	51.099	253 Greve	58.321	219 Hillerød	64.197
607 Fredericia	51.768	329 Ringsted	58.321	615 Horsens	64.419
661 Holstebro	51.772	550 Tønder	58.534	217 Helsingør	64.907
860 Hjørring	52.017	270 Gribskov	58.965	175 Rødovre	65.023
410 Middelfart	52.879	187 Vallensbæk	59.195	440 Kerteminde	65.369
710 Favrskov	53.053	330 Slagelse	59.309	101 Københavns	66.365
630 Vejle	53.210	316 Holbæk	59.741	336 Stevn	66.472
370 Næstved	53.271	376 Guldborgsund	60.316	210 Fredensborg	66.805
810 Brønderslev	53.407	260 Halsnæs	60.362	201 Allerød	66.844
269 Solrød	53.638	773 Morsø	60.452	482 Langeland	67.113
760 Ringkøbing-Skjern	53.733	813 Frederikshavn	60.572	825 Læsø	68.064
340 Sorø	54.203	306 Odsherred	60.711	492 Ærø	68.324
230 Rudersdal	55.535	820 Vesthimmerlands	60.867	563 Fanø	69.386
580 Aabenraa	55.701	163 Herlev	60.893	360 Lolland	70.746
727 Odder	55.797	147 Frederiksberg	60.918	159 Gladsaxe	75.117
740 Silkeborg	55.843	259 Køge	61.012	741 Samsø	76.301
173 Lyngby-Taarbæk	56.097	510 Haderslev	61.353	153 Brøndby	77.271
657 Herning	56.195	450 Nyborg	61.401	165 Albertslund	77.468
265 Roskilde	56.203	430 Faaborg-Midtfyn	61.403	183 Ishøj	84.310
540 Sønderborg	56.236	787 Thisted	61.424	169 Høje-Taastrup	85.457
573 Varde	56.485	461 Odense	61.442	Gennemsnit	58.686

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet

6. International sammenligning af udgiftsniveau og resultat svarende til pisa-score:
Tallene i tabellen er de samme som i orienteringssagen – 018.98G.121 – om mulig sammenhæng mellem ressourceforbrug og resultat.

Tabel 6.1. Udgiftsniveau og pisa-score i OECD-lande

PISA - resultaterne					Udgift pr. elev i 2006 USDollar	I alt for grundskolen
	Gennemsnit	Naturfag	Læsning	Matematik		
EU19 gnsn	-	-	-	-	Grækenland	-
Finland	553	563	547	548	Canada	-
Korea	542	522	556	547	Luxembourg	15.463
Canada	529	534	527	527	USA	9.973
New Zealand	524	530	521	522	Norge	9.722
Holland	521	525	507	531	Schweiz	9.324
Østrig	520	527	513	520	Island	9.143
Japan	517	531	498	523	Østrig	9.114
Schweiz	514	512	499	530	Danmark	8.842
Belgien	510	510	501	520	Storbritannien	8.186
Irland	509	508	517	501	Italien	8.040
Tyskland	505	516	495	504	Sverige	7.965
Sverige	504	503	507	502	Holland	7.515
Australien	502	511	490	505	Japan	7.395
Tjekkiet	502	513	483	510	Irland	7.388
Storbritannien	502	515	495	495	Finland	7.236
Danmark	501	496	494	513	Australien	7.114
Polen	500	498	508	495	EU19 gnsn	7.074
OECD gnsn	497	500	492	498	Belgien	7.072
Island	494	491	484	506	OECD gnsn	6.880
Frankrig	493	495	488	496	Frankrig	6.595
Ungarn	492	504	482	491	Spanien	5.970
Norge	487	487	484	490	Tyskland	5.870
Luxembourg	485	486	479	490	Portugal	5.754
Slovakiet	482	488	466	492	Korea	5.249
USA	482	489	-	474	New Zealand	5.110
Spanien	476	488	461	480	Ungarn	4.424
Portugal	471	474	472	466	Tjekkiet	4.090
Italien	469	475	469	462	Polen	3.588
Grækenland	464	473	460	459	Slovakiet	3.069
Tyrkiet	432	424	447	424	Mexico	1.927
Mexico	409	410	410	406	Tyrkiet	1.130

Kilde. Education at a Glance 2009.

7) Tal udviklingen i specialundervisningen

Det fremgår af tabel 7.1 nedenfor, at udgifterne til specialundervisning i perioden fra 1995 til 2008 er mere end fordoblet, mens udgifterne til almindelige folkeskoler i samme periode er steget med 17 pct., og for hele folkeskolen inkl. specialundervisningen har der været en udgiftsvækst på 25 pct.

Tabel 7.1. Regnskabsførte udgifter til specialundervisning baseret på kommunale kontoplan

(mia. kr. 2010 pl)	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Specialundervisning	1,8	2,0	2,1	2,5	2,7	2,9	3,2	3,3	3,5	3,7	3,8	4,0	4,1	4,7
Indeks spec.uv.	100	107	114	138	148	158	174	181	191	200	208	222	227	257
Alm. folkeskoler	29,3	29,7	30,0	30,4	30,9	31,9	33,0	34,1	34,5	34,8	35,0	35,1	34,4	34,3
Indeks alm.folkesk.	100	101	102	104	105	109	113	116	118	119	119	120	118	117
Folkeskolen i alt	31,1	31,6	32,1	32,9	33,6	34,8	36,2	37,4	38,0	38,4	38,7	39,1	38,6	39,0
Indeks folkesk. i alt	100	102	103	106	108	112	116	120	122	123	125	126	124	125
Specialuv. andel, %	5,9	6,2	6,5	7,7	8,0	8,3	8,8	8,8	9,2	9,5	9,8	10,3	10,7	12,0

Note: Kilde: Danmarks Statistik. Udgifterne er opgjort netto og ekskl. tjenestemandspensioner. Udgifterne til specialundervisning omfatter før kommunalreformen regnskabsfunktionerne 3.07. og 3.08. og efter kommunalreformen 3.22.07. og 3.22.08. Udgifterne til folkeskolen omfatter ud over disse regnskabsfunktioner for specialundervisning funktion 3.01. Folkeskoler, der efter kommunalreformen er benævnt 3.22.01. Folkeskoler. Den anvendte prisregulering er den i forbindelse med kommuneaftalerne aftalte regulering, der anvendes i forbindelse med budgetlægningen (ekskl. overførsler).

De seneste budgettal viser en fortsat stigning i udgifterne til specialundervisning. I 2008 var den budgetterede udgift 4,4 mia. kr., som i de efterfølgende år er steget til 4,7 mia. kr. i 2009 og 5,3 mia. kr. i 2010. I 2010 er specialundervisningens andel af de samlede budgetterede folkeskoleudgifter steget til 13,8 pct.

8) Tal for udviklingen i skolestrukturen

Udviklingen i perioden 1996 til 2009 i antallet af de forskellige institutionstyper, der udbyder undervisning på grundskoleniveau, ser således ud:

Tabel 8.1. Antal grundskoler fordelt på skoletype

	Folkeskoler	Frie grundskoler	Efterskoler	Kommunale ungdomsskoler og ungdomskostskoler	Specialskoler for børn	Dagbehandlingstilbud og behandlingshjem	Grundskoler i alt
1996	1.653	435	231	301	130		2.750
1997	1.652	437	241	301	129		2.760
1998	1.651	447	244	300	128		2.770
1999	1.650	447	240	300	135		2.772
2000	1.639	460	234	300	132		2.765
2001	1.650	463	239	299	151		2.802
2002	1.649	467	244	298	164		2.822
2003	1.637	476	246	293	174		2.826
2004	1.607	492	249	284	178		2.810
2005	1.578	502	251	278	174		2.783
2006	1.570	498	258	274	187		2.787
2007	1.559	498	260	153	188		2.658
2008	1.523	508	263	145	191		2.630
2009	1.511	513	264	139	193		2.620

Kilde: UNI•C Statistik & Analyse

Særskilte tal for antallet af dagbehandlingstilbud og behandlingshjem foreligger ikke for hele perioden og er derfor udeladt i tabel 8.1.

Fordelingen på institutionstyper af antallet af små skoler ser således ud for de seneste to år, idet der ved små skoler forstås skoler med mindre end 150 elever:

Tabel 8.2. Antal grundskoler med under 150 elever fordelt på skoletype

	Folkeskoler	Frie grundskoler	Efterskoler	Kommunale ungdomsskoler og kostskoler	Specialskoler for børn	Dagbehandlingstilbud og behandlingshjem	Grundskoler i alt
2007	336	247	229	59	156	179	1.206
2008	335	247	230	51	173	187	1.223

Kilde: UNI•C Statistik & Analyse

Selv om antallet af små folkeskoler er stort set uændret fra 2007 til 2008, så er det dog fortsat de små skoler, der først og fremmest nedlægges, hvilket fremgår af tabel 8.3. Tabellen viser således antallet af nedlagte folkeskoler i perioden 2001 til 2009 fordelt på skolestørrelse. Ud af i alt 138 nedlagte skoler er 90 små skoler, hvilket svarer til 65 pct. – eller 72 pct. når der ses bort fra kategorien ”uoplyst”.

Tabel 8.3. Antal nedlagte folkeskoler fordelt på skolestørrelse (bestand mindre end 150 elever)

Skolestørrelse	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	I alt
Antal elever < 150	0	5	11	24	18	4	6	17	5	90
Antal elever > 149	2	0	4	6	7	7	2	6	1	35
Uoplyst	4	2	1	1	3	1	0	0	1	13
I alt	6	7	16	31	28	12	8	23	7	138

Kilde: UNI•C Statistik & Analyse

Note: Alene folkeskoler er medtaget

Note: Opgørelsen beror alene på institutioner uden underenheder samt hovedinstitutioner

Note: Institutioner som er lagt sammen med andre institutioner eller ændrer status til underafdelinger af andre institutioner er ikke medtalt som nedlagte.

Note: Elevbestanden er opgjort på det sidst mulige tidspunkt, således året inden lukning for 20 af skolerne mens oplysninger om elevbestand for de restende skoler er opgjort mere end 1 år førend nedlæggelse af skolen.

9) Linjefagsdækning

I nedenstående tabel 9.1 er vist, i hvilket omfang timerne i folkeskolen ikke læses af lærere med enten linjefagsuddannelse eller af lærere med tilsvarende opnåede fagkompetencer. Undersøgelsen er foretaget af UNI-C, juni 2009. Ud fra UNI-C's opgjorte andele for de enkelte fag har UVM ved at sammenholde med det vejledende timetal for de pågældende fag beregnet, at det generelt svarer til, at ca. 1/9 (11,2 pct.) af alle timer gennemføres af lærere uden linjefagskompetence. Linjefagsdækningen er generelt stigende og er større på store skoler end på små skoler.

Tabel 9.1.

Andel af undervisningen i folkeskolen der læses af lærere uden linjefagskompetence

Fag	Fagenes vejledende timetal	Andel af fagets timetal der læses af lærere uden linjefagsuddannelse eller tilsvarende kompetence	Andel af det vejledende timetal der læses af ikke linjefagsuddannet	Samlet andel timer uden linjefagskompetence
Tysk/fransk	330	0,03	9,9	
Fysik/kemi	210	0,03	6,3	
Engelsk	570	0,07	39,9	
Musik	270	0,09	24,3	
Idræt	600	0,12	72,0	
Dansk	1980	0,05	99,0	
Biologi	150	0,09	13,5	
Matematik	1170	0,10	117,0	
Billedkunst	240	0,18	43,2	
Geografi	120	0,17	20,4	
Samfundsfag	120	0,19	22,8	
Historie	360	0,27	97,2	
Natur/teknik	300	0,25	75,0	
Kristendom	300	0,40	120,0	
Sløjd, hjemk., håndarb.	390	0,10	39,0	
I alt	7.110		799,5	11,2 pct.

Timetallet er det vejledende timetal i alt ekskl. valgfag og klassens tid

10) Udviklingen i elev/lærer-ratioen

UNI-C har i notat, september 2009, opgjort udviklingen i elev/lærer-ratioen i folkeskolen, og den viser en næsten konstant ratio gennem de seneste år. Det kan til sammenligning oplyses, at den tilsvarende ratio for de frie grundskoler er højere – i 2008/09 således 12,4. Opgørelsen er således ud:

Tabel 10.1. Antal lærerårsværk og elev/lærer-ratio 2003/2004-2008/2009 for folkeskolen

	Årsværk	Elev/lærer-ratio
2003/2004	46.347	11,1
2004/2005	45.646	11,5
2005/2006	47.400	11,1
2006/2007	47.170	11,1
2007/2008	46.295	11,1
2008/2009	45.810	11,1

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse

Note: Folkeskoler inkluderer kommunale ungdomsskoler og ungdomskostskoler, da disse som oftest er 10. klassecentre.